

Ewa Walczak

„Przedszkole i szkoła twórcza a twórczość w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej”

IV edycja seminarium wymiany doświadczeń
pedagogicznych dla nauczycieli wychowania
przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej

Katedra Dydaktyki i Edukacji Szkolnej Instytutu Pedagogiki KUL początkowo działająca pod nazwą Katedra Dydaktyki Ogólnej powstała w 1998 roku z inicjatywy prof. dr. hab. Krystyny Chałas, która do chwili obecnej pełni funkcję kierownika Katedry. Pracownicy łączą pracę naukowo-dydaktyczną z działalnością służebną o zasięgu krajowym na rzecz środowisk edukacyjnych oraz pracą koncentrującą się na upowszechnianiu nowatorskich doświadczeń pedagogicznych. W Katedrze prowadzone są badania naukowe o charakterze teoretycznym i teoretyczno-empirycznym w zakresie zagadnień związanych z przemianami edukacyjnymi w polskiej szkole.

Badania mają charakter sondażowo-diagnostyczny oraz projektowo-wdrożeniowy. Głównym nurtem są badania w działaniu, a także badania biograficzne młodzieży dotyczące jej aktywności aksjologicznej.

W roku szkolnym 2009/2010 Katedra Dydaktyki i Edukacji Szkolnej oraz Lubelski Kurator Oświaty podjęli wspólną inicjatywę zorganizowania dydaktycznego seminarium wymiany doświadczeń dla nauczycieli wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej, celem wspomaganie procesu wychowania i nauczania dzieci w wieku od 3 do 10 lat. Głównym impulsem podjęcia decyzji o organizacji w/w seminarium były liczne sygnały płynące od nauczycieli przedszkola i klas I-III dotyczące

niedosytu w zakresie różnorodności form doskonalenia zawodowego oraz wsparcia dla tejże grupy pedagogów.

Potrzeba zainicjowania seminarium wynikała również z chęci stworzenia szansy studentom pedagogiki konfrontacji wiedzy teoretycznej z praktyką pedagogiczną, a także sprawdzenia przydatności zdobytych podczas studiów kompetencji w zakresie wiedzy i umiejętności.

Nieodłącznym komponentem pracy nauczyciela jest systematyczne doskonalenie swoich kompetencji głównie poprzez gromadzenie i rekonstrukcję doświadczenia oraz empiryczną wymianę doświadczeń¹. Doświadczenie pedagogiczne generuje wiedzę funkcjonalną, która sprzyja m.in. kreatywności i twórczości pedagogicznej, a także inspiruje do podejmowania działań o charakterze nowatorskim. Wymiana doświadczeń wychowawczo-dydaktycznych w pełni wpisuje się więc w aktualne potrzeby kadry pedagogicznej, sprzyja łączeniu teorii z praktyką, a także jest pomocna w poszukiwaniu własnej tożsamości zawodowej². Ze względu na powyższe walory, jakie tkwią w doświadczeniu i doświadczaniu, stwierdzono, iż najlepszą formą wsparcia nauczycieli będzie seminarium wymiany doświadczeń.

Każda z edycji seminarium podzielona została na cztery bloki tematyczne spotkań odbywających się w Instytucie Pedagogiki KUL raz w miesiącu, w listopadzie lub grudniu, styczniu, marcu i maju. Pierwszy cykl seminarium odbył się 11 XII 2009 roku pod ogólnym hasłem „W poszukiwaniu pedagogicznej koncepcji integralnego rozwoju i wychowania dziecka”. Problematyka została ujęta w następujące bloki tematyczne:

1. Autorskie programy i systemy wychowawczo-dydaktyczne w przedszkolu i szkole wspierające integralny rozwój dziecka.
2. Optymalizacja szans edukacyjnych dziecka wiejskiego.
3. Rozwój twórczej aktywności dziecka.
4. Technologia multimedialna w edukacji elementarnej.

Uroczystego otwarcia seminarium dokonali: pomysłodawczyni i inicjatorka przedsięwzięcia, prof. dr hab. Krystyna Chałas, ks. dr hab. Marian Nowak, prof. KUL – ówczesny prodziekan Wydziału Nauk Społecznych KUL, dr hab. Alina Rynio – ówczesna dyrektor Instytutu Pedagogiki KUL oraz mgr Krzysztof Babisz – Lubelski Kurator Oświaty.

W pierwszej edycji spotkań wzięło udział ponad 60 nauczycieli edukacji elementarnej z terenu Lublina i woj. lubelskiego oraz 50 studentów

¹ R. Parzęcki, *Doskonalenie zawodowe jako kolejny etap edukacji nauczycielskiej – wyzwania XXI wieku*, [w:] *Dialog o edukacji wobec zmian w globalizującym się świecie*, red. A. Karpińska, Białystok 2010, s. 323.

² E. Walczak, M. Buk-Cegiełka, *Seminarium wymiany doświadczeń pedagogicznych nową formą doskonalenia nauczycieli i kształcenia studentów*, [w:] *Pedagogika na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Historia i współczesność*, red. A. Rynio, R. Skrzyniarz, Lublin 2011, s. 236.

i doktorantów Instytutu Pedagogiki KUL. Podczas pierwszego cyklu seminarium zaprezentowany został program wychowania przedszkolnego według koncepcji bl. E. Bojanowskiego. Doświadczenia z praktycznej realizacji programu w placówce przedszkolnej przedstawiła s. dr M. Opieła, wieloletnia dyrektorka placówki opiekuńczo-wychowawczej w Dębicy. Problematykę autorskich programów wychowawczo-dydaktycznych oraz profilaktycznych w kształceniu zintegrowanym, a także kluczowych strategii tworzenia w/w dokumentacji poruszyła H. Sobolewska, dyrektorka szkoły i wieloletnia nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej. Metoda M. Montessori jako alternatywa dla twórczej pracy dzieci, rodziców i nauczycieli oraz jej walory dla integralnego rozwoju i wychowania małego dziecka były przedmiotem wystąpienia B. Kowalczyk i M. Mroczkowskiej, nauczycielek Przedszkola nr 4 w Świdniku oraz D. Wójcik ze Szkoły Podstawowej nr 7 w Świdniku. Doświadczeniami z własnej praktyki zawodowej dotyczącej szans edukacyjnych dziecka wiejskiego, trudnościami, z jakimi musi zmierzyć się wychowawca szkoły na wsi oraz zagadnieniem diagnozy zaburzeń emocjonalnych na podstawie rysunku dziecka podzieliła się A. Kanadys, nauczycielka Szkoły Podstawowej w Nowej Woli. Wystąpienie dotyczące analizy rysunku dziecka jako jednej z metod diagnozowania przez nauczyciela zaburzeń emocjonalnych wychowanków wywołało wśród uczestników dość burzliwą dyskusję, która podzieliła pedagogów na zwolenników i przeciwników wykorzystywania w/w metody przez nauczyciela edukacji elementarnej. Problematykę roli i znaczenia głośnego czytania jako czynnika wspierającego rozwój procesów poznawczych dziecka zgłębiła D. Wójcik, ambasadorka akcji „Cała Polska Czyta Dzieciom” oraz „Ambasador Mądrego Wychowania”. Podzielenie się doświadczeniami z udziału w akcji czytania dzieciom przez zapraszanych gości zainspirowało uczestniczących w seminarium nauczycieli do podjęcia podobnych inicjatyw. Zagadnienia dotyczące roli i znaczenia opiekuna praktyk studenckich w szkole i przedszkolu zanalizowała B. Kratiuk, konsultantka wychowania przedszkolnego z ramienia Lubelskiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Białej Podlaskiej. W trakcie pierwszej edycji seminarium można było również usystematyzować wiedzę na temat teoretycznych podstaw twórczości i samorealizacji dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Próby syntezy wiedzy w powyższym temacie dokonała M. Matysiak-Murat, nauczycielka Gminnego Przedszkola w Końskowoli. Kolejnym szczegółowo przedstawionym przez J. Wiśniewską i I. Gabryel, nauczycielki Szkoły Podstawowej nr 30 w Lublinie zagadnieniem była teoria inteligencji wielorakich H. Gardnera. Problematyka ta wywołała duże zainteresowanie wśród uczestników seminarium, cze-

go wyrazem była ożywiona dyskusja w powyższym temacie i dzielenie się wieloma inspirującymi doświadczeniami.

Podczas pierwszej edycji spotkań J. Dejko, wieloletnia nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej oraz metodyk, autorka serii zeszytów ćwiczeń pt. „To już potrafię” zaprezentowała zestaw edukacyjny wspomagający m.in. kształcenie matematyczne i polonistyczne „Pomyśl, Ułóż, Sprawdź” (PUS). K. Gromek, doktorantka Instytutu Pedagogiki KUL zgłębiła temat zastosowania komputera w procesie nauczania i uczenia się, a także wskazała wartościowe programy edukacyjne służące wsparciu nauczania w klasach I-III. Kolejna prelegentka, B. Szychowicz, nauczycielka Szkoły Podstawowej nr 7 w Świdniku przybliżyła zagadnienie dotyczące wspomagania nauczania ortografii przy pomocy technik multimedialnych.

Druga edycja seminarium rozpoczęła się w 2 XII 2010 roku pod hasłem „Pedagogia wprowadzania dziecka w świat wartości”. Proponowane zagadnienia zostały ujęte w następujące bloki tematyczne:

1. Edukacja aksjologiczna jako wyzwanie i zadanie pedagogiczne.
2. Wychowanie ku wartościom poznawczym. Metody i formy, sytuacje wychowawcze, wykorzystanie technologii multimedialnej. Autorskie programy.
3. Wychowanie ku wartościom hedonistycznym i witalnym.
4. Wychowanie ku wartościom społecznym, etyczno-moralnym i duchowym.

Wykład wprowadzający „Edukacja aksjologiczna wyzwaniem i zadaniem pedagogicznym współczesnej szkoły” wygłoszony przez prof. dr hab. K. Chałas oficjalnie rozpoczął kolejny cykl spotkań z nauczycielami. W swoim wystąpieniu K. Chałas podkreśliła, iż doniosła rola i funkcja wartości w życiu człowieka determinuje potrzebę wychowania ku wartościom już na elementarnym poziomie edukacji, ponadto wychowanie i kształcenie w pustce aksjologicznej jest budowaniem na piasku. W trakcie drugiej edycji poruszone zostały zagadnienia dotyczące rozumienia pojęć „Wolność i godność” przez dzieci w wieku wczesnoszkolnym. Problematykę tę, a także wyniki własnych badań prowadzonych w powyższej tematyce przedstawiła M. Buk-Cegiełka, nauczycielka Szkoły Podstawowej nr 7 w Świdniku oraz doktorantka Instytutu Pedagogiki KUL. Teoretyczne podstawy oraz własne doświadczenia płynące z pracy pedagogicznej w zakresie edukacji aksjologicznej w wychowaniu przedszkolnym zostały zgłębione przez E. Walczak, nauczycielkę Przedszkola nr 81 w Lublinie oraz doktorantkę Instytutu Pedagogiki KUL. Adiunkt Katedry Dydaktyki i Edukacji Szkolnej KUL – dr B. Komorowska zapoznała uczestników seminarium ze specyfiką wychowania ku wartościom dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Nauczycielka Ze-

społu Szkół Podstawowych w Krasnobrodzie, M. Domańska zaprezentowała autorski program profilaktyki i przeciwdziałania agresji dzieci w wieku przedszkolnym z rodzin alkoholowych „Życie z agresją”. J. Dejko, wieloletnia nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej, metodyk, zaprezentowała metody wprowadzania dziecka w świat wartości uniwersalnych z wykorzystaniem literatury dziecięcej na przykładzie lekcji w klasie III. D. Wójcik, nauczycielka Szkoły Podstawowej nr 7 podjęła tematykę nauczania wartości w kształceniu zintegrowanym z wykorzystaniem tekstów literackich oraz metody pedagogiki zabawy oraz dramy. Drugiej edycji seminarium towarzyszyły warsztaty metodyczne dotyczące projektowania programów wychowawczo-dydaktycznych, służących wprowadzaniu dzieci w świat wartości oraz wspomagających rozumienie pojęć aksjologicznych, a także innowacyjne projekty realizujące problematykę wartości w przedszkolu i edukacji wczesnoszkolnej.

W drugiej edycji spotkań wzięło udział ok. 65 nauczycieli oraz 60 studentów i doktorantów Instytutu Pedagogiki KUL.

Trzecia edycja seminarium wymiany doświadczeń rozpoczęła się 25 XI 2011 roku pod hasłem „Nauczyciel – rodzic, akademia dialogu i współpracy”.

Tematyka seminarium została podzielona na następujące bloki tematyczne:

1. Dialog nauczycieli i rodziców gwarantem skutecznego wychowania.
2. Integracja środowiska rodzinnego i szkolnego w procesie kształcenia dziecka o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
3. Sprawna komunikacja interpersonalna podstawa konstruktywnej relacji nauczyciel – rodzic, nauczyciel – uczeń. Prawa nauczyciela w kontaktach z uczniem i jego rodzicami.
4. Bariery w relacjach nauczyciele – rodzice. Metody i formy skutecznej współpracy nauczyciela z rodzicami.

Rozpoczęcie seminarium zainaugurował wygłoszony przez prof. dr hab. K. Chałas wykład „Nauczyciel – rodzic, akademia dialogu i współpracy”, w którym została m.in. zgłębiona tematyka czynników sprzyjających skutecznej współpracy szkoły ze środowiskiem rodzinnym dziecka, a także przyczyn trudności w relacjach między nauczycielem – rodzicem – uczniem. M. Makuch, nauczycielka Szkoły Podstawowej w Zezulinie, podjęła temat dialogu między nauczycielem i rodzicem jako czynnika determinującego jakość współpracy szkoły i domu. Podczas wystąpienia przytoczonych zostało wiele autorskich sposobów na podjęcie skutecznej współpracy z rodzicami, a także metod radzenia sobie w sytuacji braku dostatecznego zainteresowania i zaangażowania rodziców w sprawy szkolne dziecka. O współpracy przedszkola z rodzicami w tym metod sprzyja-

jących aktywizacji rodziców opowiedziała na bazie własnych doświadczeń pedagogicznych s. dr M. Opiela. Nauczycielka Szkoły Podstawowej nr 7 w Świdniku i doktorantka Instytutu Pedagogiki KUL, M. Buk-Cegielka w swoim wystąpieniu podjęła problematykę zależności pomiędzy współpracą rodziców ze szkołą a integralnym rozwojem i wychowaniem dziecka w młodszym wieku szkolnym. Zaprezentowała również wyniki przeprowadzonej wśród rodziców dzieci uczęszczających do III klasy ankiety dotyczącej oczekiwań związanych ze współpracą z nauczycielami i szkołą. Przedstawione wyniki sondażu sugerują m.in., iż w opinii rodziców za konstruktywną współpracę rodzica z wychowawcą odpowiada głównie wychowawca, który powinien posiadać odpowiednie predyspozycje osobowościowe, dzięki którym jest w stanie pozyskać zaufanie zarówno rodziców, jak i uczniów. Zagadnienie asertywności i jej znaczenia w pracy nauczyciela podjęła E. Walczak, nauczycielka Przedszkola nr 81 w Lublinie oraz doktorantka Instytutu Pedagogiki KUL. O metodach i formach współpracy przedszkola z rodzicami, na podstawie własnych doświadczeń zawodowych opowiedziały A. Sawoniuk, nauczycielka Przedszkola nr 33 w Lublinie oraz G. Zychman, nauczycielka Przedszkola nr 34 w Lublinie.

W trzeciej edycji seminarium wzięło udział ok. 70 nauczycieli oraz 50 studentów i doktorantów Instytutu Pedagogiki KUL.

W bieżącym roku szkolnym 2012/2013 hasło seminarium brzmi: „Przedszkole i szkoła twórcza a twórczość w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej”.

Tematyka została ujęta w następujące bloki tematyczne:

1. Nowoczesne technologie informacyjne w edukacji elementarnej jako jeden z warunków szkoły twórczej.

2. Metody aktywizujące w wychowaniu przedszkolnym i kształceniu zintegrowanym inspiracją do twórczości nauczyciela i ucznia.

3. Współczesne adaptacje pedagogiki M. Montessori i C. Freineta inspiracją dla innowacyjnych rozwiązań edukacyjnych.

4. Metoda projektów i wychowanie przez pracę w edukacji małego dziecka jako element szkoły twórczej i twórczości w szkole.

23 XI br. odbyło się pierwsze spotkanie. Wykład wprowadzający nt. „Osobowościowe i społeczno-kulturowe uwarunkowania twórczości pedagogicznej” wygłosiła dr M. Buk-Cegielka, adiunkt Katedry Dydaktyki i Edukacji Szkolnej KUL. Podczas wykładu podjęła tematykę teoretycznych podstaw twórczości, a także skategoryzowała i omówiła czynniki stymulujące i hamujące twórczość w pracy zawodowej nauczyciela-wychowawcy. O wykorzystaniu nowoczesnych technologii informacyjnych w pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym opowiedziały, korzystając

z własnych doświadczeń zawodowych, A. Sankowska i A. Skrzyszewska, nauczycielki Przedszkola nr 4 w Łukowie. W opinii uczestników seminarium zaprezentowany przez w/w nauczycielki film z zajęć z wykorzystaniem tablic interaktywnych, komputerów, oprogramowania edukacyjnego był ciekawym i inspirującym do własnej pracy zawodowej doświadczeniem. H. Szczepaniuk, doktorant Instytutu Pedagogiki KUL, podjął problematykę wykorzystania technologii informacyjnej w procesie edukacyjnym na tle rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Podczas wystąpienia podkreślił, iż ważne jest wyrobienie w wychowanku właściwej, krytycznej postawy wobec komputera i technologii informacyjnej, a także nauczanie dziecka umiejętnego i rozsądnego korzystania z dobrodziejstw współczesnej techniki.

Kolejne spotkania z cyklu seminarium wymiany doświadczeń pedagogicznych zaplanowane są w styczniu, marcu i maju. Szczegółowy terminarz i program spotkań jest zamieszczony na stronach Lubelskiego Kuratorium Oświaty oraz Katedry Dydaktyki i Edukacji Szkolnej KUL.

Podczas każdego spotkania seminaryjnego odbywa się dyskusja w tzw. panelu dyskusyjnym, podczas którego można podzielić się własnymi doświadczeniami zawodowymi w zakresie aktualnie omawianej problematyki, a także wyrazić swoje opinie, poglądy oraz zadać pytania prelegentom. Każdej edycji towarzyszy również prezentacja nowości ofert wydawniczych, pomocy dydaktycznych oraz programów multimedialnych z zakresu wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej.

Zwieńczeniem każdej edycji seminarium jest podsumowanie przez prof. dr hab. K. Chałas poruszanej podczas spotkań problematyki, a następnie uroczyste wręczenie uczestnikom certyfikatów.

Organizowane seminarium jest okazją do zaprezentowania przez nauczycieli swoich doświadczeń zawodowych, a także sprzyja dokonaniu próby wartościowania własnej pracy pedagogicznej w kontekście pracy innych nauczycieli. Może również stać się źródłem inspiracji w dalszej pracy zawodowej. Zainicjowane przez Katedrę Dydaktyki i Edukacji Szkolnej KUL seminarium jest również doskonałą okazją do nawiązania szerszej współpracy między środowiskiem naukowym, a nauczycielami-praktykami. Jest to bardzo cenna i inspirująca dla obydwu stron współpraca.

Mając na uwadze coraz większe zainteresowanie nauczycieli uczestnictwem w seminarium, z pewnością będzie ono kontynuowane w kolejnych latach, a jego formuła poszerzana i dostosowywana do potrzeb i oczekiwań uczestników. Charakter seminarium będzie orientowany w kierunku badań w działaniu.